

РЕГУЛИРАНЕ НА СЧЕТОВОДНАТА ПРОФЕСИЯ

Стефан Калчев

Студент във Висшето училище по застраховане и финанси,
гр. София

Ключови думи:

Счетоводна професия
Директива 2013/34/ЕС
Регулация
Регулиране на
счетоводната
професия в САЩ,
Великобритания,
Германия и Франция

Резюме

С предстоящите изменения в счетоводното законодателство в България все по-коментирано става регулирането на счетоводната професия. Проучванията на чуждестранния опит в областта са ограничени. Целта на настоящата статия е да изследва как е решен този проблем в страните, повлияли най-много на развитието на счетоводството в България – САЩ, Великобритания, Германия и Франция.

На 26.06.2013 г. Европейската Комисия прие Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия и изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета.¹ Тя цели облекчаване на счетоводното отчитане и оповестяванията за микро и малки предприятия. Страните-членки са задължени да транспонират директивата в техните законодателства до 20.07.2015 г.² Във връзка с тези промени се повдига и въпросът за регулация на съставителите на финансови отчети. Темата е актуална и коментирана в социалните мрежи от счетоводители и одитори. Почти всички искат да основават своите предложения и мнения на опита на други държави, но проучванията за това са твърде ограничени. Затова интерес представлява изследване опита на по-развитите държави по отношение регулацията на счетоводната професия.

¹ Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година, чл. 53:<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:182:0019:0076:BG:PDF>.

² Пак там, чл. 53.

През годините регулацията на счетоводството е коментирана от редица специалисти, сред които проф. д-р на ик. н. Михаил Динев,³ проф. д-р на ик. н. Иван Душанов,⁴ и проф. д-р Стоян Дурин,⁵ които са повдигали въпроса за статута на счетоводителите и създаването на институт, в който те да членуват. В интервю за онлайн издание председателят на управителния съвет на ИДЕС – Бойко Костов коментира изготвянето на нов Закон за счетоводството,⁶ а в един от известните форуми за счетоводство и одит бе публикуван проект на такъв, препокриващ в голяма степен предложените изменения от Димитър Желязков – член на Управителния съвет на ИДЕС.⁷

Не е възможно да се проучва регулирането на професията във всички държави. Това не се и налага, защото българският законодател обичайно се съобразява само с някои страни. Държавите, които са повлияли най-много на счетоводното законодателство в България, са САЩ, Великобритания, Германия и Франция.

Необходимо е изследването да започне от САЩ, тъй като много американски практики се налагат по-късно и в останалите държави, включително и в Европейския съюз. Това се потвърди и с въвеждането на Комисии за публичен надзор над регистрираните одитори след Sarbanes Oxley Act от 2002 г.

В САЩ има различни изисквания за компаниите, чиито акции се търгуват на фондовата борса, и всички останали. Компаниите, чиито акции се търгуват на фондовата борса, са задължени да се отчетат пред Комисията за ценни книжа и търговия (Securities and Exchange Commission - SEC) и да публикуват одитирани финансови отчети и други оповестявания, свързани с притежаваните и търгувани ценни книжа.

За останалите компании такова задължение не съществува или е ограничено само до случаите, в които се купуват или продават ценни книжа.⁸ Те се отчетат единствено пред Националната приходна агенция (Internal Revenue Service), като имат правото да защитават информацията си и да определят сами каква част от нея може да става достояние на определени потребители.⁹ Това поражда диспропорция в изискванията за оповестявания към компаниите.

³ Динев, М. Кризата, одитът и другите. София, Годишник на ИДЕС 2009, стр. 7 – 30, стр. 30; Райнов, Б. Одиторите остават в плен на счетоводството, вестник Дневник, 24 април 2005 г., http://www.dnevnik.bg/dnevnikplus/2005/04/25/179701_oditorite_ostavat_v_plen_na_schetovodstvoto/.

⁴ Душанов, И. Организация на счетоводната система в Република България – състояние, проблеми и насоки за решаването им: <http://bgconv.com/docs/index-28978.html>.

⁵ Дурин С. Счетоводната система след приемане на Закона за счетоводството от 1991 г., София, Годишник на ИДЕС 2012 г., стр. 53 – 66.

⁶ Колев, С. Бойко Костов: Бизнесът се нуждае от по-ясна данъчна рамка: <http://www.investor.bg/imenatana-biznesa/107/a/boiko-kostov-biznesyt-se-nujdae-ot-po-iasna-danychna-ramka-,162934/?page=1>.

⁷ Желязков, Д. Още един път за необходимостта от промяна в счетоводното законодателство. София, Списание на ИДЕС, брой 7/2012г., стр. 10-17.

⁸ Private Company Research: <http://www.loc.gov/rr/business/company/private.html>.

⁹ SEC Disclosure Laws and Regulations: <http://www.inc.com/encyclopedia/sec-disclosure-laws-and-regulations.html>.

Например се достига до случаи, в които големи частни компании с високи печалби нямат задължение да одитират отчетите си, да ги оповестяват пред SEC и съответно да стават достояние на широката публика, докато много по-малки компании, чийто акции се търгуват на борсата, имат много повече законови задължения за оповестявания.¹⁰ За по-голяма яснота може да се спомене, че от над 150 000 компании, деклариращи над 10 милиона долара годишни печалби, около 90% са нетъргувани компании.¹¹ SEC е и основният регулаторен орган, който защитава инвеститорите и следи дали компаниите представят вярно и честно финансовото си състояние¹².

Съгласно американските закони¹³ изготвянето и представянето на отчетите е задължение и функция на ръководството.¹⁴ Има нормативно изискване представените от тях отчети пред SEC да бъдат одитирани от дипломиран експерт-счетоводител (Certified public accountant - CPA).¹⁵ За счетоводителите няма изисквания за допълнителна квалификация, като работодателите определят минимално необходимите изисквания. Най-често това е бакалавърска степен в областта на счетоводството. На практика счетоводната професия може да бъде упражнявана свободно, но изключително добри перспективи дава допълнителната квалификация на счетоводителите и членуването им в различни институти. Такива институти са Американският институт на дипломираните експерт-счетоводители (AICPA), Институтът на управленските счетоводители (IMA), който дава квалификация за дипломиран счетоводител по управленско счетоводство (Certified Management Accountant – CMA), Институтът на вътрешните одитори (IIA), който сертифицира специалисти по вътрешен одит в различни направления и други.

Важно е да се отбележи, че в САЩ, за да се придобие правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител, се държат изпити пред Щатския счетоводен съвет (State Accountancy Board) на съответния щат, което означава, че дипломирането на CPA се регулира от държавата. Изискванията в различните щати варират, но 46 от щатите плюс Окръг Колумбия въвеждат като изискване за кандидатите 150 задължителни семестриални часа обучение в колеж, което е с 30 повече от нормалната 4-годишна бакалавърска степен и това принуждава повечето колежи да изменят програмите си в 5-годишен учебен план, комбиниращ бакалавърска и магистърска степен.¹⁶ Всички щати изпитват

¹⁰ Separate Private Company Financial Reporting: A Word of Caution: <http://blogs.cfainstitute.org/marketintegrity/2013/04/10/separate-private-company-financial-reporting-a-word-of-caution/>.

¹¹ Introduction to Private Companies: <http://www.privco.com/knowledge-bank/intro-to-private-companies>.

¹² The Investor's Advocate: How the SEC Protects Investors, Maintains Market Integrity, and Facilitates Capital Formation: <http://www.sec.gov/about/whatwedo.shtml>.

¹³ Разпоредбите, уреждащи задълженията на публичните дружества да се отчитат пред SEC, могат да бъдат открити в Sarbanes-Oxley Act, Security Exchange Act от 1934 и други закони.

¹⁴ Sarbanes-Oxley Act 2002, Section 302: <http://www.sec.gov/about/laws/soa2002.pdf>

¹⁵ Securities Exchange Act 1934, Section 13(a): http://www.whitecase.com/files/upload/fileRepository/SECURITIES_EXCHANGE_ACT_OF_1934.pdf.

¹⁶ Occupational Outlook Handbook: How to become an Accountant or Auditor: <http://www.bls.gov/ooh/Business-and-Financial/Accountants-and-auditors.htm#tab-4>

кандидатите за CPA по 4-компонентен изпит, разработен от Американския институт на дипломираните експерт-счетоводители (AICPA), който освен за изпитите отговаря за разработването на стандартите, отнасящи се до професията. Повечето юрисдикции имат изискване четирите компонента на изпита да бъдат успешно издържани в рамките на 18 месеца. Кандидатите, успешно получили лиценз за CPA, имат право да извършват одити на всички публични дружества, но голяма част от тях ползват прозвището за реализация в други сфери на счетоводната професия, за да си осигурят по-добро име и по-качествени клиенти.¹⁷ След получаването на диплома всички дипломирани експерт-счетоводители са задължени да получават продължаващо обучение. Изискванията за това варират и се определят от съответния Щатски счетоводен съвет.¹⁸ Има щати, в които предварително се одобряват организациите и програмите, осигуряващи продължаващо професионално обучение (continuing professional education – CPE), а в други те се акредитират, ако отговарят на определени изисквания. Във всички щати се признава продължаващото обучение, предоставяно от AICPA и съответната Щатска организация на дипломираните експерт-счетоводители (State Society of CPAs).

Членството в другите две организации, IMA и PA, профилира кандидата в конкретна област на професията. За членство се изисква успешно завършена бакалавърска степен по релевантна специалност, задължителен минимален стаж в областта на счетоводството, както и полагането на допълнителни изпити за квалификация. Тези изисквания варират в зависимост от различните организации и могат да бъдат открити на техните интернет сайтове¹⁹.

За да се придобие степен Сертифициран счетоводител по управленско счетоводство или Сертифициран вътрешен одитор, се преминава по подобен път, както кандидатите за CPA, но изпитите не се провеждат от държавен орган, а от IMA или PA. По отношение на допълнителната квалификация за Сертифициран вътрешен одитор PA издава сертификати в различни направления, включително вътрешен одит, вътрешен одит в публичния сектор, вътрешен одит на финансови предприятия, оценка на риска и риск мениджмънт.²⁰ След получаването на лиценз за CMA или за вътрешен одитор членството в IMA и PA осигурява на своите членове своевременна информация за най-новите изменения и най-добри практики в професията, както и продължаващо обучение, което да гарантира качеството на предоставяните от тях услуги. Квалификациите на тези институти и званията, които те прибавят към имената на членовете си, са разпознаваеми и се ценят високо от работодателите, като доказателство за това е разликата в средната годишна заплата на сертифицираните и несертифицирани счетоводители. Според едно проучване тези с допълнителна диплома печелят средно по 139 578 долара

---

¹⁷ Ibid.

¹⁸ <http://www.azaccountancy.gov/Renewals/CPE.aspx>

¹⁹ <http://www.imanet.org>

<https://na.theiia.org>

²⁰ <https://na.theiia.org/certification/Pages/Certification.aspx>

годишно, докато колегите им, които имат само университетска степен, печелят средно по 105 497 долара годишно²¹.

По-различно е регулирането на счетоводната професия във Великобритания, тъй като е държава-членка на ЕС и затова следва да се съобразява с изискванията за консолидация, одит и публично оповестяване на финансовата информация (публикуване на финансовите отчети). Изискванията за воденето на счетоводни регистри и съставянето на финансови отчети са регламентирани в Companies Act от 2006. Разпоредбите на секция 394 на този закон изискват директорът/директорите на всяка компания да изготвя/изготвят отчет за финансовото състояние за всяка финансова година.²² Тази разпоредба ясно определя кой носи отговорността за изготвянето на финансовите отчети на предприятията. В зависимост от формата на предприятието обаче съществуват различни изисквания за финансово отчитане.

Всяка компания, независимо от това дали е търгувана на фондовата борса, или не, има задължение да публикува годишни финансови отчети.²³ Липсва обаче строгост в регулацията на професията. Задължени да притежават сертификат за дипломиран експерт-счетоводител са само одиторите, които извършват задължителния по закон одит на финансови отчети. За счетоводителите, работещи в бизнеса, и съставителите на финансови отчети, извършващи нерегулирани услуги, няма такова изискване. Но притежаването на сертификат за професионален счетоводител е сигурен път към успешна професионална реализация.

Счетоводната професия във Великобритания се регулира самостоятелно. Седемте професионални счетоводни организации, които имат право да сертифицират счетоводители и одитори, са: Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), Chartered Accountants Ireland (CAI), Chartered Institute of Management Accountants (CIMA), Chartered Institute of Public Finance and Accountancy (CIPFA), Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW), Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS) и Association of International Accountants (AIA), като последната сертифицира само одитори. Те имат членове както във Великобритания, така и по света. С най-много членове в страната е ICAEW с 119 179 члена към 2012, а най-многобройната в световен мащаб е ACCA, в която членуват 158 574 професионални счетоводителя.²⁴

Всяка от организациите си има свои правила, входни изисквания и провежда изпити, с които проверява дали кандидатите притежават нужните качества и квалификация, за да придобият сертификат за професионален

²¹ IMA's annual salary survey, Strategic Finance, June 2013: http://www.imanet.org/cma_certification/become_a_cma/value_of_the_cma.aspx

²² Companies Act 2006: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf

²³ Това изискване произтича от разпоредбите на чл. 2 от Директива 2009/101/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. за координиране на гаранциите, които държавите-членки изискват от дружествата по смисъла на член 48, втора алинея от Договора, за защита на интересите на членовете и на трети лица с цел тези гаранции да станат равностойни.

²⁴ FRC: Key Facts and Trends in the Accountancy Profession, June 2013: <http://www.frc.org.uk/Our-Work/Publications/Professional-Oversight/Key-Facts-and-Trends-in-the-Accountancy-Profession.aspx>

счетоводител. Професионалните счетоводни организации имат законови задължения по сертифициране на одиторите, чиито контрол попада в юрисдикцията на Държавна структура за бизнес, иновации и опит (Department for Business, Innovation and Skill – BIS).²⁵ BIS делегира правата си по упражняването на контрол върху професията на Съвета по финансово отчитане (Financial Reporting Council - FRC)²⁶, който се явява надзорен орган за професионалните счетоводни организации. Между BIS и FRC има сключен Меморандум за разбирателство (Memorandum of Understanding).²⁷ Точка 7 на този меморандум гласи, че задълженията на FRC могат да бъдат законови или да бъдат поети на доброволни начала. За дейността си FRC се отчита пред BIS най-малко веднъж годишно.²⁸

На доброволни начала FRC има сключени договорености с професионалните организации на счетоводителите да контролират компетенциите на своите членове, които извършват услуги, различни от независимия финансов одит, който е регулиран. Това се осъществява посредством първоначална квалификация, практически тренинг, продължаващо обучение, професионални и етични стандарти, регистрацията и надзор над професионалните счетоводители. Професионалните организации се задължават да съблюдают и прилагат препоръките на FRC, а ако не го правят, са длъжни да аргументират отклоненията си от тези препоръки. За да следи дали професионалните организации се справят с тази надзорна функция, FRC поддържа Съвет за наблюдение на професията (Professional Oversight Board - POB), който наблюдава и публикува отчети, свързани с проблемите пред професията на счетоводителите, предлагащи нерегулирани услуги. Едно от публикуваните изследвания на POB показва, че 96% от анкетираните участници са запознати, че дейността на професионалните счетоводители се регулира, а 76% от анкетираните използват услугите на външен професионален счетоводител за счетоводните потребности на бизнеса си.²⁹ Това е изключително показателно за начина, по който обществото във Великобритания оценява квалификацията на професионалните счетоводители, имайки предвид, че наемането на професионален счетоводител означава допълнителни разходи за бизнеса.

В Германия е възприет по-различен подход за регулация на счетоводната професия. Изискването за съставянето на годишни финансови отчети е уредено в член 242 от немския Търговски закон (Handelsbuchgesetz), чиято разпоредба гласи, че търговските дружества в края на всяка финансова година трябва да

²⁵ Companies Act 2006, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf

²⁶ Ibid., Sections 1252 and 1253.

²⁷ Memorandum of Understanding between the FRC and the Department for Business, Innovation and Skill: <http://www.frc.org.uk/About-the-FRC/Procedures/Memorandum-of-Understanding/%E2%80%A2Memorandum-of-Understanding-between-the-FRC-and-B.aspx>

²⁸ Companies Act 2006, Sections 1231: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf

²⁹ POB: Review of the Monitoring Arrangements by TheUK Professional Accountancy Bodies of their Members Who Practise Non-Regulated Accountancy Services, May 2010: <http://www.frc.org.uk/Our-Work/Publications/POB/Review-of-the-Monitoring-Arrangements-by-the-UK-Pr.aspx>

оповестяват финансовото си състояние чрез изготвянето на финансови отчети в съответствие с Немските общоприети счетоводни принципи.³⁰ Член 245 от същия Закон поставя изискване финансовите отчети да бъдат подписани от собственика на търговското дружество, а ако са на предприятие, което има повече от един собственик – от всички собственици. От това ясно се вижда кой носи отговорността за съставянето на финансовите отчети на предприятията – ръководствата, което означава, че и в Германия не е налице неотменимо изискване към съставителите на финансови отчети да притежават определена квалификация. Това обаче не означава, че предлагането на счетоводни услуги не е регулирано от държавата.

Регулираните счетоводни професии в Германия са одитор и данъчен консултант.³¹ Статутът на данъчния консултант (Steuerberater) е уреден в Закона за данъчното консултиране (Steuerberatungsgesetz)³². Има още два сертификата в областта на счетоводството и данъците, които дават преимущество при търсенето на работа като счетоводител или помощник на данъчен консултант. Това са сертифициран счетоводител по управленско счетоводство (geprüfter Bilanzbuchhalter) и данъчен специалист (Steuerfachwirt). Тези звания не могат да се използват без притежанието на съответния сертификат, но същевременно дейностите, които извършват притежателите на сертификата, не са регулирани от държавата.

Член 1 на Steuerberatungsgesetz обхваща спомагателните услуги за данъчно консултиране, които могат да бъдат извършвани по занятие само от сертифицирани данъчни консултанти и по изключение от други, посочени в закона лица³³. Тези услуги включват консултиране по наказателно-правни въпроси, свързани с данъчни престъпления, услуги по воденето на счетоводни книги и записи и изготвянето на финансови отчети за данъчни цели, услуги по възстановяване на данъци и искове за обезщетения и други.

Неограничени права за извършването на тези услуги имат сертифицираните данъчни консултанти, адвокатите и одиторите. Специално за адвокатите трябва да се отбележи, че след придобиването на университетска степен трябва да натрупат две години стаж, след което имат право да се явят на допълнителни изпити и да придобият сертификата за предоставяне на данъчни услуги.

Ограничени права за извършване на данъчно консултиране имат нотариуси, адвокати, сдружения на работници и служители и други единствено във връзка с извършването от тях законови дейности.³⁴

По два начина се придобива сертификата за данъчен консултант – академичен и неакадемичен. Академичният изисква успешното завършване на

³⁰ Handelsbuchgesetz, Art.243: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/hgb/gesamt.pdf>

³¹ FEE: Structure and Organisation of Accountancy Profession: Germany: http://www.fee.be/images/publications/qualification/120208_Presentation_Germany273201226136.pdf

³² <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stberg/gesamt.pdf>

³³ Steuerberatungsgesetz, Art.2: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stberg/gesamt.pdf>

³⁴ Steuerberatungsgesetz, Art.4: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stberg/gesamt.pdf>

4-годишна университетска степен на обучение по икономика или право и две години стаж в областта на данъците, задължително положени след завършването минимум на бакалавърска степен. Ако университетската степен е по-кратка от четири години – три години практически опит. Неакадемичният път означава притежаването на професионален сертификат за упражняване на търговска професия или еквивалентно образование плюс десет години практически опит в областта на данъците. За кандидати, които притежават сертификати за Bilanzbuchhalter или Steuerfachwirt, изискването за практически опит е седем години. Счетоводителите по управленско счетоводство се сертифицират от Министерството на индустрията и търговията (Industrie- und Handelskammer) след полагането на изпит. Сертификатът носи предимство при търсенето на работа в счетоводните отдели на предприятията,³⁵ но не дава право за извършване на счетоводна дейност по занятие извън трудовите правоотношения с работодателя. Данъчните специалисти се сертифицират от Камарата на данъчните консултанти (Steuerberaterkammer) и се назначават от данъчните консултанти като техни помощници.

Независимо от начина на придобиване се изисква полагането на изпит за получаването на сертификат за данъчен консултант пред Камарата на данъчните консултанти, който покрива области като данъчно, търговско и гражданско право, икономика и счетоводство, Етичен кодекс и закони на професията.³⁶

След успешното полагане на изпита и получаването на сертификат за данъчен консултант професията може да бъде упражнявана от името на лицето, получило сертификата, или от името на предприятие, като има условие всички дялове на предприятието да се държат от сертифицирани данъчни консултанти. Изключение от това правило може да бъде предявено пред компетентното поделение на Камарата на данъчните консултанти за висококвалифицирани представители от други професии, но дори в случай на съгласие по-голямата част от дяловете или акциите трябва да се държат от данъчни консултанти.

Сертифициран данъчен консултант може да бъде назначен и на трудов договор в предприятие, като немският термин за тази длъжност е Syndikus-Steuerberater.³⁷ В този случай данъчният консултант няма право да извършва регулирани услуги на други клиенти от името на предприятието, в което е назначен, а единствено като независим данъчен консултант.

Веднъж получили сертификат членовете на професията трябва да съблюдават разпоредбите на Закона за данъчно консултиране, Кодекса на данъчните консултанти (Berufsordnung der Bundessteuerberaterkammer)³⁸ и Регламента за възнагражденията на данъчните консултанти (Steuerberater-

³⁵ Verordnung über die Prüfung zum anerkannten Abschluss "Geprüfter Bilanzbuchhalter/Geprüfte Bilanzbuchhalterin", Art.1(2): http://www.bmbf.de/intern/upload/fvo_pdf/Bilanzbuchhalter.pdf

³⁶ Steuerberatungsgesetz, Art.37(3): <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stberg/gesamt.pdf>

³⁷ http://www.bstbk.de/de/steuerberater/syndikus_steuerberater/

³⁸ http://www.bstbk.de/export/sites/standard/de/ressourcen/Dokumente/04_presse/publikationen/03_berufsrecht/10506_BSK_Berufsordnung_final.pdf

Vergütungsverordnung)³⁹. В последния регламент са дефинирани минималните и максимални възнаграждения, които данъчните консултанти трябва да получават за извършваните от тях услуги.

Всички представители на професията са задължени да членуват в Регионалната камара на данъчните консултанти по тяхното местонахождение, като това е и органът, който издава сертификати, контролира коректността в предоставянето на регулирани услуги и има правото да налага дисциплинарни и парични наказания на своите членове. Регионалните камари са 21 и в тях членуват общо 80 764 индивидуални данъчни консултанта и 8 655 сдружения на данъчни консултанти.

Данъчните консултанти поемат задължение да не прекъсват обучението си, но няма минимални изисквания за часове обучение на година и не е посочено къде трябва да се извършва то, като това е оставено на професионалната преценка на данъчните консултанти. Продължаващото професионално обучение може да се осъществява от Камарата на данъчните консултанти от Професионални сдружения на данъчни консултанти, както и от частни организации, осъществяващи продължаващо обучение.

Във Франция, подобно на Германия, се регулира както одиторската,⁴⁰ така и счетоводната професия. Изискването за съставяне на финансови отчети от търговците може да бъде открито в Търговския закон (Code de commerce)⁴¹. Тяхното изготвяне също е отговорност на ръководството. Упражняването на дейност по предоставянето на счетоводни услуги със стопанска цел се регулира от Френския институт на дипломираните експерт-счетоводители (l'Ordre des Experts-Comptables), а регулираната професия се нарича дипломиран експерт-счетоводител (Expert-comptable). Дейността на Института попада под юрисдикцията на Министерството на финансите, а основните нормативни актове, които регламентират дейността му и статута на дипломираните експерт-счетоводители, са Наредба 45-2138 от 19 септември 1945 (Ordonnance n° 45-2138 du 19 septembre 1945) и Декрет 2012-432 от 30 март 2012 (Décret n° 2012-432 du 30 mars 2012).

Съгласно чл. 2 на Наредбата тя регламентира предоставяните от счетоводителите и одиторите услуги, чиято обичайна дейност е да водят, наблюдават, проверяват и консолидират счетоводните записи на предприятия, с които не са обвързани по трудов договор. Чл. 3 забранява използването на званието дипломиран експерт-счетоводител, както и упражняването на счетоводната професия от хора, които не фигурират в списъка на Института на дипломираните експерт-счетоводители. В същия член са посочени и изискванията, които трябва да се покрият от членовете на Института, а те са:

³⁹ <http://www.gesetze-im-internet.de/stbgebv/BJNR014420981.html>

⁴⁰ Одиторите във Франция се сертифицират от Националната асоциация на регистрираните одитори (Compagnie Nationale des Commissaires aux Comptes), като контролът над нейната дейност е в юрисдикцията на Министерството на правосъдието. Вж. The Accountancy profession in France, "Connexion" magazine, June 2008: <http://www.connexionfrance.com/keep-auditors-and-accountants-apart-10220-news-article.html>

⁴¹ Code de commerce: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>

1. Да спазват гражданските си задължения; 2. Да не са осъждани; 3. Да притежават диплома за експерт-счетоводител и 4. Да притежават високи морални и етични ценности.

Счетоводни услуги и консултантски услуги в областта на счетоводството могат да бъдат извършвани и от Асоциации за мениджмънт и счетоводство (D'associations de gestion et de comptabilité), техните права са ограничени само до оказването на услуги на членовете на асоциацията. Такива асоциации се създават от професионални организации (Камари на търговци, индустриалци, занаятчии и др.) с цел подпомагане на техните членове. За да бъде призната една асоциация, в нея трябва да членуват най-малко 300 члена, като има и допълнителни изисквания за квалификация към техните ръководители. Тези асоциации са обект на законите и регулацията, отнасящи се до предоставянето на счетоводни услуги, и техният статут е уреден в чл. 7б на Наредбата.

Редът за получаване на диплома за експерт-счетоводител може да се намери в Декрета, чийто чл. 63 гласи, че диплома се получава от кандидат, който е положил стаж, издържал изпити по законите на професията, законов и договорен одит и е подготвил и защитил стажантска теза пред Института с обем 100 страници⁴². Изискванията за стаж са уредени в чл. 67 на Декрета, като в общия случай неговата продължителност трябва да бъде три години на пълен работен ден, но в определени случаи продължителността може да бъде намалена на две години или заетостта до 16 часа на седмица, като в последния случай стажът може да бъде удължен с до максимум три години. Компетентен да се произнася по тези въпроси е Регионалният съвет на Института на дипломираните експерт-счетоводители по регистрацията на кандидата. По време на провеждането на стажа стажантите не се вписват в списъка на Института, но подлежат на надзор и дисциплинарен контрол⁴³. Допуска се алтернативна възможност за придобиване на диплома за експерт-счетоводител, уредена в чл. 7а на Наредбата, която позволява на кандидати, притежаващи определен опит в областта на организацията на счетоводството и одита в предприятия, да бъдат вписвани в списъка на Института на дипломираните експерт-счетоводители и да могат да извършват счетоводни услуги. Тези изисквания могат да бъдат открити в чл. 84 на Декрета, който изисква навършени 40 години от кандидатите, минимален стаж в областта на организацията на счетоводството – 15 години, като през най-малко 5 от тях трябва да са били натоварени със съществена отговорност за финансовата и счетоводна дейност на предприятие. Кандидатите, отговарящи на тези изисквания, имат право да кандидатстват за признаване на компетенциите им пред Регионалния съвет на Института. При положително становище одобрените кандидати разполагат с 4 години, за да кандидатстват за вписване в списъка на

⁴² The Accountancy profession in France, "Connexion" magazine, June 2008: <http://www.connexionfrance.com/keep-auditors-and-accountants-apart-10220-news-article.html>

⁴³ Ordonnance n° 45-2138 du 19 septembre 1945, Art. 4: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000698851>

Института, като при изтичане на този срок трябва да кандидатстват отново за признаване.⁴⁴

Придобилите дипломи за експерт-счетоводители членове на Института могат да упражняват счетоводната професия от свое име, самостоятелно или чрез граждански дружества, като в този случай всички членове на дружеството трябва да бъдат дипломирани експерт-счетоводители. В случай че професията се упражнява от името на юридическо лице, повече от половината от дяловете на юридическото лице и повече от две трети от правата на глас за вземането на решения трябва да бъдат държани от физически или юридически лица, на които е позволено да упражняват професията и фигурират в списъка на Института. Всеки счетоводител, който извършва регулирани услуги на свои клиенти, е длъжен да гарантира тяхното качество с подписа си и да носи отговорност за последствията, които биха могли да възникнат за клиентите в резултат на неговите некоректни действия или бездействия⁴⁵.

Френският закон е изключително суров към злоупотребата с титлата дипломиран експерт-счетоводител и нейното неправомерно използване се третира като престъпление по Наказателния кодекс. Това е уредено в чл. 20 на Наредбата, а наказанието за физически лица, които неправомерно използват титлата, е една година затвор и 15 000 евро глоба⁴⁶.

Направеното изследване показва, че в четирите разгледани държави отговорността за съставянето и коректността на отчетите се носи от ръководствата на предприятията. Във Великобритания и САЩ счетоводната професия се регулира самостоятелно. Притежаването на сертификати е важно за успешна професионална реализация. Затова са основателни твърденията, че в тези страни, за разлика от Континентална Европа, не се налага да има държавна регулация.⁴⁷

Във Франция и Германия пред ръководствата на предприятията на практика има две възможности: или да съставят финансовите отчети вътре в предприятията, като в този случай те носят отговорността за достоверността на информацията в тях, или да се доверяват на външен професионален счетоводител⁴⁸ във Франция и сертифициран данъчен консултант в Германия. По този начин се регулира предоставянето на счетоводни и данъчни услуги и се гарантира на ръководствата, че ако изберат да доверят счетоводството и данъчните си въпроси на външен специалист, ще получат услуга с необходимото качество, за която извършителят ѝ носи съответната отговорност.

⁴⁴ Décret n° 2012-432 du 30 mars 2012, Art. 95: <http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000025596222&categorieLien=id>

⁴⁵ Ordonnance n° 45-2138 du 19 septembre 1945, Art. 12: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000698851>

⁴⁶ Code pénal, Art.433-17: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>

⁴⁷ Вейсел, А. Някои проблеми на професионалната компетентност в одита и счетоводството. София, списание ИДЕС, бр. 1/2014 г., стр. 7 – 21, стр. 8.

⁴⁸ http://europa.eu/youreurope/business/start-grow/annual-accounts/index_en.htm#france_en_keeping-accounts

В много случаи външното счетоводство е скъпо за предприятията. Поради тази причина честа практика е счетоводството да се води текущо вътре в предприятието, като в края на финансовата година информацията се изпраща на специалист, който съставя финансовите отчети и определя данъчния финансов резултат и дължимия данък. Това спестява сериозни проблеми на предприятията, защото данъчните закони на Франция и Германия са доста сложни и трудно мениджмънтът би могъл да се справи с всички изисквания без професионална помощ.⁴⁹

Предизвикателство е в момента да се заема позиция за или против регулирането на счетоводната професия в България. При всички случаи обаче трябва да се обмисли дали пазарът е способен да се саморегулира, необходима ли е външна намеса и какъв би бил ефектът от нея. По който и път да се тръгне, е добре да се имат предвид практиките на изследваните държави и да се оценят правилно потребностите на обществото и какво би се отразило позитивно на престижа на професията. В този контекст е важно да се знае, че според едно изследване на Европейската федерация на счетоводителите⁵⁰ регулация, подобна на тази във Франция и Германия, се наблюдава и в други европейски държави, сред които Австрия, Белгия, Унгария, Люксембург, Малта, Словакия и др. Може би техният опит също би могъл да бъде проучен и използван при търсенето на оптимален вариант на регулация на професията в България.

Библиографска справка:

1. Вейсел, А. Някои проблеми на професионалната компетентност в одита и счетоводството. *София, списание ИДЕС, бр. 1/2014 г., стр. 7 – 21.*
2. Динев, М. Кризата, одитът и другите. *София, Годишник на ИДЕС 2009, стр. 7 – 30.*
3. Директива 2013/34/ЕС НА Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година, чл. 53: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:182:0019:0076:BG:PDF>.
4. Дурин, С. Счетоводната система след приемане на Закона за счетоводството от 1991 г. *София, Годишник на ИДЕС 2012, стр. 53 – 66.*
5. Душанов, И. Организация на счетоводната система в Република България – състояние, проблеми и насоки за решаването им, <http://bgconv.com/docs/index-28978.html>.

⁴⁹Keeping the books of your company in France: <http://www.justlanded.com/english/France/Articles/Business/Accounting>

⁵⁰FEE Survey on Structure and Organisation of the Accountancy Profession across 30 European Countries: http://www.fee.be/index.php?option=com_content&view=article&id=1253&catid=43

6. Желязков, Д. *Още един път за необходимостта от промяна в счетоводното законодателство*. София, списание ИДЕС, брой 7/2012 г., стр. 10-17.
7. Колев, С. *Бойко Костов: Бизнесът се нуждае от по-ясна данъчна рамка*: <http://www.investor.bg/imenata-na-biznesa/107/a/boiko-kostov-biznesyt-se-nujdae-ot-po-iasna-danuchna-ramka-,162934/?page=1>.
8. Райнов, Б. *Одиторите остават в плен на счетоводството*, вестник Дневник, 24 април 2005 г., http://www.dnevnik.bg/dnevnikplus/2005/04/25/179701_oditorite_ostavat_v_plen_na_schetovodstvoto/.
9. Code de commerce: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>
10. Code pénal, Art.433-17: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>
11. Companies Act 2006, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf
12. Décret n° 2012-432 du 30 mars 2012, Art. 95: <http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000025596222&categorieLien=id>
13. *FEE Survey on Structure and Organisation of the Accountancy Profession across 30 European Countries*: http://www.fee.be/images/publications/qualification/120208_Presentation_Germany273201226136.pdf
14. *FRC: Key Facts and Trends in the Accountancy Profession, June 2013*: <http://www.frc.org.uk/Our-Work/Publications/Professional-Oversight/Key-Facts-and-Trends-in-the-Accountancy-Profession.aspx>
15. *Handelsbuchgesetz, Art.243*: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/hgb/gesamt.pdf>
16. http://europa.eu/youreurope/business/start-grow/annual-accounts/index_en.htm#france_en_keeping-accounts
17. <http://www.azaccountancy.gov/Renewals/CPE.aspx>
18. <http://www.bstbk.de>
19. <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stberg/gesamt.pdf>
20. <http://www.gesetze-im-internet.de/stbgebv/BJNR014420981.html>
21. <http://www.imanet.org>
22. <https://na.theiia.org>
23. <https://na.theiia.org/certification/Pages/Certification.aspx>

24. IMA's annual salary survey, *Strategic Finance*, June 2013:
http://www.imanet.org/cma_certification/become_a_cma/value_of_the_cma.aspx
25. *Introduction to Private Companies*: <http://www.privco.com/knowledge-bank/intro-to-private-companies>.
26. *Keeping the books of your company in France*:
<http://www.justlanded.com/english/France/Articles/Business/Accounting>
27. *Memorandum of Understanding between the FRC and the Department for Business, Innovation and Skill*: <http://www.frc.org.uk/About-the-FRC/Procedures/Memorandum-of-Understanding/%E2%80%A2Memorandum-of-Understanding-between-the-FRC-and-B.aspx>
28. *Occupational Outlook Handbook: How to become an Accountant or Auditor*: <http://www.bls.gov/ooh/Business-and-Financial/Accountants-and-auditors.htm#tab-4>
29. *Ordonnance n° 45-2138 du 19 septembre 1945, Art. 12*:
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000698851>
30. *POB: Review of the Monitoring Arrangements by TheUK Professional Accountancy Bodies of their Members Who Practise Non-Regulated Accountancy Services, May 2010*: <http://www.frc.org.uk/Our-Work/Publications/POB/Review-of-the-Monitoring-Arrangements-by-the-UK-Pr.aspx>
31. *Private Company Research*:
<http://www.loc.gov/rr/business/company/private.html>.
32. *Sarbanes-Oxley Act 2002, Section 302*:
<http://www.sec.gov/about/laws/soa2002.pdf>
33. *SEC Disclosure Laws and Regulations*: <http://www.inc.com/encyclopedia/sec-disclosure-laws-and-regulations.html>.
34. *Securities Exchange Act 1934, Section 13(a)*:
http://www.whitecase.com/files/upload/fileRepository/SECURITIES_EXCHANGE_ACT_OF_1934.pdf.
35. *Separate Private Company Financial Reporting: A Word of Caution*:
<http://blogs.cfainstitute.org/marketintegrity/2013/04/10/separate-private-company-financial-reporting-a-word-of-caution/>.
36. *Steuerberatungsgesetz*, <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stberg/gesamt.pdf>
37. *The Accountancy profession in France, "Connexion" magazine, June 2008*:
<http://www.connexionfrance.com/keep-auditors-and-accountants-apart-10220-news-article.html>

38. *The Investor's Advocate: How the SEC Protects Investors, Maintains Market Integrity, and Facilitates Capital Formation:*
<http://www.sec.gov/about/whatwedo.shtml>.

39. *Verordnung über die Prüfung zum anerkannten Abschluss "Geprüfter Bilanzbuchhalter/Geprüfte Bilanzbuchhalterin", Art.1(2):*
http://www.bmbf.de/intern/upload/fvo_pdf/Bilanzbuchhalter.pdf

REGULATION OF THE ACCOUNTING PROFESSION

Stefan Kalchev

Student in VUZF University, Sofia

Key words:

Accounting profession

Directive 2013/34/EU

Regulation

Regulation of the accounting profession in USA, United Kingdom, Germany and France

Summary

With the upcoming changes in the accounting legislation in Bulgaria more commented becomes the regulation of the accounting profession. The researches of the foreign experience in the field are limited. The purpose of this article is to explore how this issue is solved in the countries, which have influenced most the development of the Bulgarian Accounting – USA, Great Britain, Germany and France.